

Köszönetet mondunk *dr. Sasi Nagy Istvánné Betegh Klarissz* tagtársunk adományáért: Domonkos Béla szobrászművész által alkotott *Kiss Ernő aradi vértanú ovális réz domborművéért*, amely Az 1848-49-es szabadságharc magyarörmény hősei c. kiállításunkon látható volt Lázár Vilmos és Czetz János domborművével együtt.

Ugyancsak megköszönjük a Terézvárosi Örmény Kisebbségi Önkormányzatnak a kiállítás virágdíszítését, valamint a terem őrzésében nyújtott segítségüket, amelyben a IX. ker. ÖKÖ is kivette részét.

Ugyancsak köszönetet mondunk uzoni *dr. Temesváry Jánosné*nak és *Jakabffy Ernő*nek az egyesületünk működéséhez nyújtott 5000 Ft-os adományaikért, valamint mindazoknak, akik kisebb összeggel működésünket támogatták.

Armenia, 1892. május Húsvét Az örmény hagyományból (Húsvéti cikk)

Az Úr anyjala megjelenék Józsefnek álmában mondván: Kelj föl, vedd a gyermeket és anyját és fuss Egyiptomba, és maradj ott, míglen megmondom neked. Mert keresni fogja Heródes a gyermeket, hogy elveszítse." Máté II. r. 12.v.

Ezen isteni parancs után József a gyermekkel és ennek anyjával azonnal útra kelt. Mária számaron ülve ölében tartotta a világ Megváltóját.

Most lássuk, mit mond a hagyomány.

Már-már Egyiptom határán vannak, midőn a Színai hegy közelében keskeny, kígyódzó hegyszorosozhoz értek. E hely rablóknak volt tanyája, itt találtak menedéket a gonosztevők is.

És ezek egyike észreveszi az utasokat, visszatér és tudtára adja főnökének. A rettenetes főnök, Tizmász kezdetben azt hitte, hogy szemet kápráztató látományt, vagy álmoképet lát. Nézi figyelemmel, közelebb megy, végre meggyőződik, hogy élő valóság. "Ime egy fiatal asszony - mondja - ki kisdedit tart ölében és egy tisztességes, ártatlan férfiú, ki vezetője és öre e két szegény lénynek." Méltán csodálkozhatott a főnök; mert a hely, hol haladt a szentcsalád, emberi vérről volt áztatva; minden szerencsétlen, ki e tájra vetődött, itt biztos halálát lelte; nem kegyelmeztek itt senkinek. Még az ég szárnyasai sem állapodtak meg itten.

Tizmász - mondja a hagyomány - isteni sugallatban részesül, bámuló lelkiismerete fölébred, megkönyörül ezen őszinte utasokon és csodálkozva így kiált fel: "Oh, atyja csillagoknak, oh, védő szelleme a mindenségnek! Minő csoda ez? Minő hasonlíthatatlan látvány terül el szemeim előtt? Harmincz év óta ezer meg ezer kard villogott e gonosztevő kézben, számos büntetlenek ontottam ki vérét, mindenfelé rettegést és halált osztottam, neventől remegett Egyiptom, Palestina és Arabia. De miért környez e perczen félelem és csodálkozás? Milyen hatalom az, mely nem engedi, hogy kezemet kardom felé mozdítsam és egy-két lépést előre tegyek? Oh Istenem, mily fenyegető csapat reám nézve e látomány! Két kép áll egymással szemben: a mennyei ártatlanság és a megtestesült gonoszság."

És tüstént parancsot adott embereinek, mondván: "Fegyverkezzetek rögtön és csatlakozzatok e családhoz, vezéreljétek őket veszélytelenül és biztosan addig, hová menni akarnak. Jól figyeljétek: ezeknek élete az én életem: Hozzájok senki, még az ég madarai se közeledjenek."

Azonnal teljesítették a főnök parancsát.

Elmult harmincz év.

Heródes meghalt, a gyermek, Jézus Egyiptomból visszatért Zsidóországba, hol nőtt és gyarapodott Isten és emberek előtt kedvességben.

Aztán elérvén teljes korát, teljesíteni kezdte isteni hivatalát. Válogatás nélkül prédikált mindenkinek és tanította az élet útját; de végre nemzetfelei kiolthatatlan gyűlöletének és irigységének lett áldozata: a Golgotha hegyén keresztre feszítettetett.

Figyeljünk az üdvíratra.

"Vitetik vala más két gonosztevő is ő vele, hogy kivégeztessenek. Egyik pedig a latrok közül, kik ott függenek vala, káromolá őt, mondván: Ha te vagy a Krisztus, szabadítsd meg tenmagadat és minket is. Felelvén pedig a másik, feddé őt, mondván: Te sem féled az Istent, holott ugyanazon büntetés alatt vagy. És mi ugyan igazságosan, mert cselekedeteinkhez méltó díjt veszünk; de ez semmi gonoszt nem cselekedett."

Szt. Lukács evangélioma 23 r. 32, 39, 40.

Oh, csodálatos találkozás! Ez a gonosztevő, ki a másikat feddette, nem más, mint Tizmász, a rablófőnök, ki harminczhárom évvel előbb az arab hegyek egyik veszedelmes szorosában oly nemeslelkűen védte az Isten Fiát és ki Jézus szenvedésének évében elfogtván, gonoszságaiért a Golgotha hegyén a világ Megváltója mellett kereszthalállal lakolt.

"És (a jobb felől levő) mondá Jézusnak: Uram! Emlékezzél meg rólam, midőn országodba jutsz. És mondá neki Jézus: Bizony mondom neked, ma velem leszesz a paradicsomban."

Sz. Lukács evang. 23 r. 42, 43.

Az "Árévelk" után eredeti örményből közli: *Szongott Kristóf*

Húsvéti örmény népdal

Az örmény anya leányát az élet számára neveli. Megszoktatja háziasságra; járattja iskolába; de megtanítja sütni, főzni, varrni is. Régen, midőn e dal keletkezett, az örmény asszony tudott fonni, szőni is. /./ A nagybőjt hét hete alatt sok fonalt font a leány, de letette húsvétra a guzsalyt és így dalolt (az örmény dalt magyar fordításban is közöljük):

Zádíg, zádíg párov égár,
Tun mjér déghe párov égár.
Oren achte funt minéczhi,
Gárdásáresz ilig léczhuczhi,
Liszér jev ruthág máséczhi,
Kherdinkhesz i vedksz icsuczhi.
Gámér hávgith, szirun hávgith,
Szirágánisz háur hávgith.

Húsvét, húsvét Isten hozott,
Helységünkbe Isten hozott.
Hét fontot naponként fontam,
Orsómra fonalt sodortam,
Gúzzsal, munkával kínlódtam,
Bő verejtéket hullattam.
A mit küldök: piros tojás.
Vedd kedvesem: az száz tojás.

Húsvéti üdvözet

A hazai örmények húsvét első napján, sőt szombaton estve a körmenet alatt is a következő, szép, követésreméltó szokást gyakorolják. Találkozik A. B.-vel.

A.: Krisztosz hárváj i mérélocz (Krisztus feltámadott halottaiból).

B.: Cziéz miéz ávedisz (Önnek és nekem ez örömünkre szolgál).

A.: Sád háruthián orér hásznik párov, ároghcshuthénov, uráchutheámp és mjéghácsthoghutheámp. (Érjen el sok feltámadási nap jól, egészséggel, örömmel és bűnbocsánattal).

Erre melegen megszorítják egymás kezét, azután távoznak.

Idézeteinket az Arménia 1892. májusi, húsvéti számából vettük A korabeli helyesírást, valamint az örmény vers Szongott-féle átírását igyekeztünk betű szerint megismételni.

Utánn nyomás az Új Ember 2000. március 12. számából

Beke György

Akik menedéket nyújtottak a Szabadság-szobornak A minoriták Aradon

Utolsóként papok beszélhettek a halálra szánt magyar tábornokokkal. Négy minorita atya, egy református és egy ortodox lelkész.

Először 1849. október 5.-én, déli két óra tájban lépték át a vár kapuját, mikor már értesültek a halálos ítéletek jóváhagyásáról.

A fenyegető várerőd és a megdermedt város közötti egyedüli kapcsolatot a papok jelentették: *Winkler Brúnó, Sujánszky Eusztách, Bardócz Sándor* és *Pleva Balázs* minorita szerzetesek, *Baló Béni* református lelkipásztor és *Vasile Sombati* ortodox pópa. Átaluk szerzett tudomást a város az elítéltek utolsó óráiról, a tábornokok hangulatáról.

Délután öt óráig maradhattak a lelkészek a várban. Azon az estén Aradon minden ház sötét maradt, csak halvány gyertyák világítottak a hátsó szobákban.

A minorita templomban az atyák sokáig, nagyon sokáig imádkoztak.

A néma város gászolta a tábornokokat, a szabadságot, önmagát.

Másnap, október 6.-án hajnalban a minorita atyák, a református lelkész és ortodox pap visszatértek a várba, és utolsó útjukra kísérték a tizenhárom tábornokot: a golyó általi halálra ítéltet az északi vársáncba, a bitóra szántakat a déli oldalra.

Saját, vér szerinti rokonaikat sem temethették volna nagyobb fájdalommal az aradi minoriták, mint eszme-rokonaikat, a tizenhárom tábornokot.

Az aradi minoriták rokonszenve a magyar szabadságharcra természetes módon következett a rend addigi, másfél évszázados itteni történetéből.

Az 1702-es alapítás után fél évszázaddal, 1750-ben magyar gimnáziumot állítanak fel. A rend tagjai plébánosi szolgálatokat is végeznek. Felbecsülhetetlen szerepet játszanak az aradi magyar művelődésben. A szabadságharc leverése után a hatóságok gáncsolták tevékenységüket, de ha a történelem szólította őket, mint Trianon után, a román uralom idején, a minoriták azonnal vállalták a legnehezebb feladatokat, a magyar nyelv és kultúra védelmét.

Arad kisebbségivé lett magyarságának nemcsak lelki gondozásával, de művelődésével is törődtek a jó minorita atyák.

Szent Ferenc halálának 700. évfordulóján a rendház udvarán letették a magyar művelődés otthonának alapkövét; és a következő év pünkösdjén már fel is szentelték a minorita kultúrházat.

Ebben az épületben szerkesztették és nyomtatták a *Vasárnap* című kétheti folyóiratot, s olyan írók, költők olvastak fel a ház dísztermében, mint a székely *Tamási Áron*, *Nyírő József*, a felvidéki *Mécs László* és az aradi születésű *Szentimrei Jenő*.

Arad százötven esztendőn át, jóban-rosszban a maga halottaiként őrizte a tizenhárom tábornok emlékét. Velük együtt minden mártír szabadságharcosét. A város főterén 1890.